

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

VIII. évfolyam

4. szám

1932. április

A márkacikkek árvédelme a bírói gyakorlatban.

Irta: *Dr. Szatmári Ferenc.*

Egyre gyakoribb eset, hogy bizonyos árucikkek előállító-
a forgalombahozatalnál a cikkek fogyasztói árát kötelezően elő-
írják s a Tisztességtelen Verseny-ről szóló törvény alapján ab-
banhagyásra irányuló perrel lépnek fel azok ellen, akik az elő-
írt árakat nem tartják be.

Sohasem volt vitás, hogy az előírt árak kötelező betartá-
sának kikötése a kereskedelmi verseny szabadságának elvébe
ütközik, tehát az ily kikötés csak a legszűkebb keretek között
tarthat bírói védelemre igényt.

A Tisztességtelen Versenyről szóló törvények alapján ki-
fejlődött bírói gyakorlat ép ezért csak az úgynevezett márkac-
ikkeket védi az árrombolás ellen, de az árvédelmet itt is szí-
gorú feltételekhez köti.

A gyakorlati életben sok irányban tájékozatlanságot ész-
lelünk egyfelől azon áruk köre szempontjából, melyek ilyen ár-
védelemre igényt tarthatnak, másfelől pedig azon előfeltételek
kérdésében, melyek felforgása nélkül árvédelem el nem kép-
zelhető.

Márkaárúk alatt nemcsak a védjegyekkel védett, hanem
általában azokat a nagy elterjedtségnek örvendő, közismertté
vált árucikkeket értjük, melyek mindenkor ugyanabban a minő-
ségben, kivitelben, egységben és külső megjelenési formában
kerülnek forgalomba s használati értékük változatlan. Ezek-
nél az áruknál rendszerint a fogyasztói forgalmi ár is tüzetesen
meg van határozva, az áru burkolatán fel van tüntetve úgy,
hogy a kérdéses áruk a meghatározott árral együtt jutnak a
köztudatba.

Miután az ily márkacikkek termelői rendszerint nagy
anyagi áldozatokat hoznak abból a célból, hogy áruikat köz-
ismertté s kelendővé tegyék és az áruval együtt annak forgalmi
árát is belevigyék a köztudatba, az ár az árunak mintegy jel-
legzetes tulajdonságává s azzal együtt a termelő vagyonának
értékes alkatelemévé válik.

Önként értetődik, hogy a márkacikkek köre szűken értel-

mezendő és hogy a közszükségleti cikkek, vagy divatcikkek árvédelmi szempontból márkacikkeknek nem minősíthetők.

Ezek után nézzük, melyek azok az előfeltételek, melyek a nemzetközileg kifejlődött bírói gyakorlat szerint szükségesek ahhoz, hogy a márkaárúk megszabott árai bírói védelemben részesüljenek.

Ha a termelő áruját azzal a kikötéssel adja el, hogy vevője az árut csak az előírt áron hozza forgalomba, akkor a szerződő felek között létesült kötelmi viszonynál fogva a vevő a szerződésnek az árra vonatkozó rendelkezéseit — ha a kikötés nem törvény-, vagy erkölcsellenes — rendszerint betartani köteles, anélkül azonban, hogy az árak be nem tartásával elkövetett szerződésszegés tisztességtelen versenynek volna minősíthető. Midőn azonban a kereskedő a megszabott árra vonatkozó megállapodást oly esetben szegi meg, *amidőn tudja*, hogy a termelő *minden vevőjét* kötelezte az árak betartására, akkor a szerződésszegés már a kereskedelmi tisztességbe ütközik, mert illoyalítást jelent azokkal szemben, akik az árra vonatkozó megállapodás feltételeit pontosan betartják.

Felmerül most már az a kérdés: vajjon a kereskedői tisztesség elveibe ütköznek-e az árak be nem tartásával azok a kereskedők, akik az árak betartása iránt kötelezettséget *nem* vállaltak.

E kérdés eldöntésénél abból a feltevésből kell kiindulnunk, hogy a márkacikkek termelői árvédelmi célból vevőkkel kivétel nélkül oly értelmű kötelező iratokat — reversálisokat — iratnak alá, melyekben a vevők szigorú kötelezettséget vállalnak az iránt, hogy az előírt árakat a fogyasztói forgalomban betartják s viszonteladóknak csak oly feltétellel adnak el, ha azok ugyanoly módon vállalnak kötelezettséget az árak betartására, mint ahogyan ők tették ezt. Ily módon létesül a kötelező iratokkal alkotott zárt rendszer (lückenlos durchgeführtes Reverssystem), melyek fennállása esetében szerződésszegés nélkül egyetlen fogyasztó sem juthat az előírt áron alul a kérdéses cikk birtokába.

A gyakorlatban sokszor előfordult most már az az eset, hogy egyes kereskedők az árvédelmi kötelezettség elvállalása dacára átengedtek más kereskedőknek bizonyos árumennyiségeket anélkül, hogy ezekkel hasonló reversálisokat irattak volna alá, hanem megelégedtek azzal, hogy az illetők becsületszóval kötelezték magukat arra, hogy beszerzési forrásukat el nem árulják. Így juthatnak bizonyos kereskedők reversálisok zárt rendszere esetén is árukhoz anélkül, hogy az árak betartása iránt kötelezettséget vállaltak volna; aminek következtében az előírt áraknál olcsóbban hozták az illető árukat forgalomba, megelégedvén az ekként elért kisebb haszonnal is, mert bőséges kárpótlást nyernek *a vásárló közönség ama hitében, hogy azok*

a cégek, melyek a márkárukat olcsóbb áron adják, azok egyéb árukat is olcsóbb áron hoznak forgalomba.

Midőn a jogosult tényezők az ily cégekkel szemben a tisztességtelen verseny megtorlása céljából felléptek, a megtámadottak azt a védekezést szegezték szembe velük, hogy ők reversalist alá nem irtak, az ár tekintetében semmi' le kötelezettséget nem vállaltak s így a szokásos árak betartása rájuk nem erőszakolható, mert ez a verseny szabadságának elvébe ütköznék.

Ily esetekben a bíróságok megállapították a tisztességtelen versenyt s az alperest az árrombolás abbahagyására kötelezték, azzal az indokolással, hogy az, „aki tudatosan közreműködik abban, hogy a márkacikk tulajdonosával szerződő fél ezt a szerződést megszegje — akár azzal, hogy az előírt áron alul ad el, akár azzal, hogy az árak további megtartására a vevőt nem kötelezte, — s ekként a szerződő félnek ezt a szerződészegését a maga versenye céljaira kihasználja, ez a harmadik személy is a tisztességes üzleti verseny követelménye ellen cselekszik.” (Bpesti Kereskedelmi és Iparkamara Jury 39,820—1920. sz. ítélete.)

Úgy a külföldi, mint a hazai bíróságok egyértelműen megállapítják, hogy a most említett esetekben a marasztaló ítélet elérendhetetlen előfeltétele az, hogy a termelő a kötelezettségeknek *hézagmentes zárt* rendszerét építse fel, mert ha a reversalisok zárt rendszerében csak a legcsekélyebb hézag mutatkozik, akkor többé nem tarthat igényt az árrombolás ellen bírói védelemre.

De a reversalisok zárt rendszerének felépítése nem az egyedül! előfeltétele annak, hogy a márkacikkek terjesztői az árrombolás ellen védelmet nyerjenek. Megkívánják a bíróságok, hogy az árelőírás pontos betartásáról is hatékony gondoskodás történjék, mert mihelyt bebizonyul, hogy a termelő, vagy forgalombahozó az előírt árak pontos betartásáról nem gondoskodik, vagy erre nem képes, az árak betartása iránt vállalt kötelezettség hatálya megszűnik. Ennek a követelménynek érvényesítését a márkacikket árusítói részéről egyenesen megköveteli a jogos önvédelem elve.

Ma már ismerik a márkacikkek terjesztői eme ellenőrzési kötelezettség fontosságát s ez irányban hatékony eszközökkel igyekeznek a rájuk háruló feladatot teljesíteni. Az időnként gyakran megújuló próbavételeken felül ellenőrző jegyeket és számokat alkalmaznak, minden egyes árucsomagban, hogy a kikötött áron alul eladott árú beszerzési forrása megállapítható legyen.

A tisztességtelen versenyről szóló törvény alapján kifejlődő bírói gyakorlat a márkacikkek árvédelmének szempontjából sem lehet merev. Mindenkor az eset összes körülményeinek

gondos mérlegelése mellett kell megállapítani, vajjon vétett-e az alperes a kereskedelmi ethika követelményei ellen.

Nem lehet kétségbe vonni senkinek sem azt a jogát, hogy az általa előállított produktum árát legjobb belátása szerint maga határozza meg. Ha azonban igényt formál arra, hogy a bíróságok a kereskedelmi tisztesség elve alapján nyújtsanak részére árvédelmet, akkor óvakodnia kell attól, hogy az árak meghatározásánál az elérhető nyereség nagysága szempontjából túlzásba ragadtassa magát. A jó érzés, a józan ethika éppen úgy fellázad a túlzott haszonigények, mint az árrombolás ellen. Bölcs mérséklet fogja megszabni az árvédelem terén is azt a korlátot, amelyen túl a bíró védelmet nem nyújthat.

Kétszeresen áll ez a szabály az olyan árakra, melyek kereskedelempolitikai okokból vámvédelemben részesülnek. Alami kedvezmény sohasem lehet jogcím fokozott haszonigények érvényesülésére, mert hiszen ez nem lenne egyéb, mint az állami kedvezmények védőpaizsa alatt intézett merénylet a polgárok materialis érdeke ellen. A bíró ily esetekben bizonyára meg fogja tagadni a megszabott árak védelmét azon egyszerű elv alapján, hogy akinek cselekménye a jó erkölcsökbe ütközik, az maga sem tarthat igényt arra, hogy a bíróság éppen az erkölcsök nevében biztosítson neki olyan vagyoni előnyöket, melyek a jó érzést sértik.

Ugyancsak gondos mérlegelés tárgyává fogja tenni a bíró, hogy az árak be nem tartásának abbanhagyására kötelezze az alperest azokban az esetekben, midőn a fellépő fél oly cikk árvédelme iránt indítja keresetét, amely iránt csekély a kereslet, avagy saison, vagy divatcikk. Senki sem kényszeríthető arra, hogy a végletekig tartson raktáron olyan árukat, melyek kelendősege időbeli korlátoknak van alávetve. Ilyen esetekben a körülmények arra kényszerítik a kereskedőt, hogy bizonyos idő multával leszállított árakon igyekezzék menekülni a régen raktáron heverő áruktól, kivéve, ha az előállító vállalkozik arra, hogy az ily okból indokolttá váló árleszállítás meggátlása céljából az árukat a beszerzési ár visszatérítése mellett visszavegye.

Az árvédelem joga mint privilegium sohasem terjedhet addig, hogy okúl szolgálhasson a tilalmi korlátokat becsületesen betartó *vétlen* fél súlyos károsodására.

Tardieu terve és a középeurópai szanálás.

Alig néhány hete csak, hogy Franciaország miniszterelnöke energikus kezdeményezéssel kezébe vette a középeurópai probléma megoldását, és ez a kérdés máris az európai diskusszió középpontjába került. Mintha a leszere-